

Een interview met Helen Goote

Daar waar al jaren bosuilen in haar tuin wonen

Femmy Landman

Helen met jonge bosuil

Bij ons lid Helen Goote in Huizen rust het jaar rond in de voortuin een bosuil in een hoge dichte conifeer. Met regelmaat ziet zij als het donker wordt de bosuil uitvliegen. Deze bosuil is wisselend aanwezig en rust dan ergens anders, maar de meeste bosuilen zijn heel trouw aan hun roest- en broedplek.

Negen jaar geleden had Helen in november een nieuwe bosuilenkast laten plaatsen in de voortuin. De kast hing op een goede beschutte plek en het was afwachten of er een bosuil in zou komen broeden. Zij ging ervan uit dat dit nog wel enkele jaren zou kunnen duren, omdat bosuilen eerst een nieuwe broedplek moeten ontdekken. Maar tot Helens grote verbazing hoorde zij al na een week bosuilen roepen in haar tuin! Het mannetje riep zangerig 'oehoeoe...' en dan antwoordde het vrouwtje met een hoog 'kiewiek, kiewiek'. In de donkere nachten van die novembermaand klonken deze duetten van man en vrouw bosuil veelvuldig. Ook in december hoorde Helen de bosuilen roepen en baltsen! Begin januari ontdekte zij een mannetje bosuil in de conifeer in haar voortuin. In de schemer stond zij op het terras, vlakbij die conifeer en ineens scheerde deze bosuil heel dreigend rakelings langs haar

De bosuilenkast van Helen

hoofd de boom uit. Ze vroeg zich af waarom de bosuil zo'n schijnaanval deed? Een mannetje bosuil is altijd heel beschermend als zijn vrouwtje broedt. Hij kan dan mensen in de buurt aanvallen. Helen begreep toen dat er in de uilenkast verderop aan de boom een vrouwtje op eieren moest zitten. Het was niet te geloven, want de uilenkast hing er nog maar enkele weken en vooral begin januari was het erg koud. Op een avond zag Helen opeens een bosuil in de opening van de uilenkast tevoorschijn komen. Het was het vrouwtje. Ze bleef daar even zitten rondkijken en riep zachtjes 'kiewiek, kiewiek'. Daarna liet het vrouwtje bosuil zich weer zakken, maar dit was prachtig om te zien. Eind februari kwamen er drie grijze jongen in de kastopening. Begin maart verlieten deze jonge bosuilen de kast en verbleven daarna nog enkele weken in de tuin, tot ze groot genoeg waren om op eigen benen [poten] te staan en hun ouders te verlaten. Twee jonge bosuilen zijn de wijde wereld ingevlogen, één jong heeft het helaas niet gered. Dit jong is sterk ondervoed dood in de tuin gevonden. Later bleek dat het vrouwtje van dit nest al op 30 december haar eerste ei in de nieuwe uilenkast had gelegd. Het vrouwtje kwam daarna om het jaar in de kast om te broeden tot twee jaar terug. Ze had toen vijf eieren en iedere avond als het donker werd hoorde je haar

vanuit de kast naar het mannetje roepen. Die antwoordde dan vrijwel direct. Maar begin februari op een avond was het stil en hoorde je het vrouwtje niet meer. Het mannetje zat nog avonden in de buurt van de kast te roepen, maar er kwam geen reactie. Moeder bosuil leefde waarschijnlijk niet meer en haar broedsel van vijf eieren is toen verloren gegaan. Tot op heden is er geen nieuw vrouwtje meer in de bosuilenkast gekomen.

Korte samenvatting over bosuilen

Bosuilen zijn nachtjagers en echte standvogels; het zijn geen zwervers. Zelfs de jongen hechten zich aan de eigen geboorteplaats of blijven daar in een straal van hooguit 50 km in de buurt wonen. De bosuil is de meest voorkomende uil in Nederland en Europa. De soort is wijdverspreid in beboste delen met de hoogste dichtheden in oud loofbos. Soms nestelt de bosuil in oude parken, tuinen en open landschappen met knotwilgen. Bosuilen gaan de laatste jaren minder roepen door toename van de havik (pakkans voor de havik is groter geworden) en de predatie door boommarters (eieren en kleine jongen). In voedselarme voorjaren slaan veel paren het broeden over en leven ze meer teruggetrokken. De bosuil is een vrij grote

Bosuil

Jan van der Geld

uil, het vrouwtje iets groter dan het mannetje. De lichaamslengte van snavel tot staartpunt is tussen de 410 en 425 mm. De vleugelspanwijdte varieert van 930 mm tot iets meer dan een meter. Het gewicht van mannetjes varieert van even 300 gram tot 550 gram, de vrouwtjes van 350 tot ruim 600 gram. De veren hebben meestal een bruine camouflagekleur maar er zijn ook bosuilen met een grijs verendek. In vergelijking met de rest van zijn lichaam zijn de vleugels kort en de uiteinden afgerond. Dit is, omdat de bosuil dan snel en gemakkelijk tussen de bomen kan vliegen. De kop is erg soepel en de draaiende nek kan van links naar rechts en van boven naar beneden in een cirkel draaiend bewegen. Bij het waarnemen van objecten komt deze enorme beweeglijkheid van de kop de vogel ten goede. De ogen zijn donkerbruin tot zwart en optimaal aangepast aan hun nachtelijke levenswijze. Maar de vogel kan ook overdag uitstekend zien. Door de sterke samentrekking van de iris kunnen zij zelfs bij het felste licht nog goed alles waarnemen. Bosuilen en alle andere uilen

hebben geen krop.

De kropfunctie wordt gedeeltelijk overgenomen door de elasticiteit van de slokdarm.

Spijsvertering

Uilen kunnen de botten van hun prooidieren niet verteren, omdat deze de portierspier aan de maaguitgang niet kunnen passeren. De onverteerbare botten en andere prooidelen worden tot braakballen samengeperst en via slokdarm en snavel weer uitgespuwd. Een jonge bosuil heeft als voedsel onverteerbare delen nodig om te vermijden dat hij verstoppingen krijgt en vervolgens doodgaat.

Braakballen van de bosuil zijn over het algemeen moeilijk te vinden, omdat hij de onverteerbare prooiresten niet tijdens de roest, maar tijdens het jagen uitbraakt (dit in tegenstelling tot de andere Nederlandse uilen). Hij is niet kieskeurig wat zijn prooien betreft. De veelzijdigheid van zijn voedselkeuze is meestal goed herkenbaar aan de prooiresten in de braakballen.

Rosse woelmuis	2
Bosspitsmuis	1
Bosmuis	35!
Veldmuis	2
Bruine rat	1 (jong)
Koolmees	1
Huismus	1
Zangvogel spec.	1
Kikker spec.	1
Pad spec.	1
Meikever	9

Gegevens van Rob Bijlsma

tabel 1

Wat eet een bosuil?

Insecten, muizen, amfibieën, vleermuizen, reptielen, vissen en zelfs vogels worden verorberd.

In 2014 heeft er door Rob Bijlsma (*tabel 1*) een onderzoek plaatsgevonden, waarbij is gekeken naar de inhoud van de bosuilenbraakballen uit de tuin van Helen. De braakballen waren van vader en moeder bosuil en hun vijf jongen. In dat jaar zijn ook alle jongen uitgevlogen. Het was een uitstekend broedjaar, met een erg gevarieerd menu.

De meeste ballen waren waarschijnlijk van de jonge uilen, vooral omdat de vertering erg goed was. Jonge uilen gebruiken de botten van prooien voor hun eigen kalkbehoefte.

Met dank aan Helen Goote voor het interview en Rob Bijlsma, die de gegevens van de braakbalanalyse beschikbaar stelde.

Literatuur

Mooij, J.H., 1983. De Bosuil. Kosmos bv. Utrecht.